

АДРИАН СЕВЕРИН: "КОНСТИТУЦИОННИТЕ ПРОМЕНИ В БЪЛГАРИЯ ОЩЕТЯВАТ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА"

Публикуван на: 04-07-2006

Източник: [Портал ЕВРОПА](#)

Адриан СЕВЕРИН е депутат от румънската опозиция, почетен председател на ОССЕ и наблюдател в Европейския парламент. Адриан СЕВЕРИН изнесе лекция в Академията по икономически науки в Букурещ.

По този повод Николай ЙОТОВ разговаря с него по актуални теми, свързани с евроинтеграцията, сред които тайните служби и реформите в нашите две страни. Интервюто е специално предоставено на Портал ЕВРОПА за публикуване от колегата Николай Йотов.

В лекция, която наскоро изнесохте в Академията за икономически науки в Букурещ, твърдите, че в Европейската комисия съществуват определени кръгове, които са взели категорично решение за забавянето на евроинтеграцията на Румъния и България до 1 януари 2008 година. Какви са законовите основания на европейските структури да забавят двете държави с една година? Впрочем, може ли птичият грип да се окаже изненадващ повод за подобно решение, както заяви в края на май евродепутатът Гуидо Подеста?

От една страна човек не трябва да се изкушава и да мисли, че Румъния и България имат врагове, които кроят конспирации срещу приемането им в Европейския съюз. От друга страна, не бива да се пренебрегва фактът, че процесът по това приемане протича в контекста на разнообразни и понякога конфликтни състояния на дневния ред – както в страните-членки, така и сред останалите европейски и евроатлантически играчи. Ето защо, поради най-различни стратегически и тактически причини и заради специфичния исторически фон и настоящите вътрешни проблеми, с които някои европейски правителства се сблъскват, някои от тях смятат, че евентуално забавяне на приемането на България и Румъния би било по-доброто решение. В отговор, двете кандидатки са в правото си да противодействат на едно такова решение. В този смисъл не можем да разчитаме на Договора за присъединяване и класическия принцип *Pacta sunt servanda* (лат. „Договорите трябва да бъдат спазвани“, б.а.), дотолкова, доколкото договорът не е бил ратифициран от всички страни, които на свой ред нямат никакво задължение да го извършат в определен срок. Преди пълната ратификация

АДРИАН СЕВЕРИН: "КОНСТИТУЦИОННИТЕ ПРОМЕНИ В БЪЛГАРИЯ ОЩЕТЯВАТ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА"

всъщност няма никакъв договор, който да бъде спазван. Ако той не бъде одобрен от всички страни членки до 1 януари 2007 година, ще последва среща на Европейския съвет, който да нанесе поправки в него. Това очевидно ще изисква нови преговори и нов процес на ратификация. Очевидно е, също така, че едни преговори, които ще целят да нагодят оригиналния текст към нови обстоятелства ще позволи на някои от участниците да поискат промени от всякакъв вид. Освен всичко това, в момента в който договорът влезе в сила, става валидна предпазната клауза, която позволява забавянето на приемането ни в ЕС до 2008 година. Тази клауза, според мен, остава неясно формулирана, ето защо безброй обстоятелства могат да бъдат представени като причина за задействието ѝ. Птичият грип сам по себе си не може да бъде едно от тези обстоятелства, но в един определен политически климат може да бъде използван за основа, макар да знаем, че съществуват страни членки в които заразата беше регистрирана и никой не оспорва тяхното членство.

Кои институции в Румъния трябва да бъдат най-загрижени за техните действия и тяхната неефективност след доклада от 16 май?

По същество, струва ми се, че това са институциите, които са в центъра на вниманието на Европейската комисия. Те трябва драматично да подобрят своята дейност, а това са както тези, свързани с разширяването на влиянието на закона, така и институциите управляващи качеството и разпространението на хранителните продукти и, в по-общ смисъл, занимаващите се със здравната осигуреност и усвояването на финансите от европейските фондове. Със сигурност съществуват и други проблематични сфери, но посочените са с особено значение за сигурността на ЕС след приемането на Румъния. Независимостта, професионализъмът, ефективността и справедливостта на съдебното производство, както и на всички институции, участващи в борбата против корупцията са гаранцията, че Румъния ще играе по правилата на ЕС и ще се интегрира успешно в неговия ред. Ефективността на институциите в земеделието ще направи свободния достъп на румънски продукти до вътрешния европейски пазар безопасен за потребителите му. И накрая, капацитетът на усвояване на европейските структурни фондове е решаващ за промените, които ще позволят на румънските граждани да не напускат страната си, като по този начин не натоварват пазара на работна ръка в Европа. От друга страна, това ще донесе предвидимост на финансовите действия на ЕС и ще консолидира възможностите на румънските икономически играчи да станат надеждни сътрудници на чуждестранните си партньори.

Как така Вашата държава натрупа предимство пред България на финалната права? Дали това се дължи само на нарастващата воля за борба с корупцията и мерките, предприети в тази посока, като създаването на специализирания прокурорски отдел за борба с корупцията, с който да бъде демонстрирана тази воля пред Европейския съюз?

Не съм сигурен, че Румъния е набрала преднина пред България. Вярвам, че двете държави не са в съревнование, а в партньорство по пътя си към ЕС. От друга страна, всяка една от тях трябва да влезе на базата на собствените си постижения от гледна точка на постигнатите закони, институционални, икономически, социални, културни и морални подобрения в унисон със структурите на ЕС. Тук трябва да отбележим, че всяка от държавите има свои особености и характеристики, влияещи на постигането на тези цели, ето защо всяка от тях ще достигне членство в ЕС по свой начин, но по определените за това стандарти. Особено впечатление ми прави, че от

АДРИАН СЕВЕРИН: "КОНСТИТУЦИОННИТЕ ПРОМЕНИ В БЪЛГАРИЯ ОЩЕТЯВАТ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА"

гледна точка на основно развитие и цивилизоване, някои от последните десет присъединили се към ЕС държави са по-назад от България и Румъния. Така или иначе, обаче, в контекста на това, което наричаме „капацитет на усвояване“ те бяха счетени за по-развити и бяха поканени преди нас. По същия начин Румъния има различни от България проблеми. Смятам, че най-тревожният въпрос на България днес е по-малко свързан с организираната престъпност, отколкото факта, че докато се опитва да се придвижва по-бързо напред, страната ви прие конституционни промени, които ще подобрят ефективността на съдебната система за сметка на нейната независимост. Колкото до Румъния, убеден съм, че някои от мерките, предприети в сферата на съдебната система и борбата с корупцията, са най-малкото колебливи, но някои бюрократи в Брюксел много харесват действия, показващи „взимането на мерки“. Създаването на прокурорския отдел и зрелищните арести на публични личности са точно такъв тип действия. Ето защо аз настоявам реформите да бъдат продължени не заради бюрократите в ЕС, а заради самото развитие на нашите две държави. Трябва да се борим с тези бюрократи и техните възприятия, както трябва да се борим с проблемите на вътрешната администрация и корупцията там.

Откъде тази воля за отваряне досиетата на Секуритате след всички тези години? Работи ли този процес в полза на румънското общество?

Целият този дебат за отварянето на досиетата в Секуритате е едно развлечение за онези, които, или нямат разрешение за истинските проблеми на страната или не могат да намерят друг начин да се издигнат в социалната йерархия. В подготовката си за членство в НАТО, румънското разузнаване беше напълно реформирано и то не може да бъде възприемано като продължение на бившата тайна полиция. Дори и някой да продължава да се съмнява в това, то би трябвало да разбере, че НАТО никога не биха приели Румъния в редиците си без необходимата реформа. Разбира се, хората в бившата Секуритате, които са вършили отвратителни неща и са извършвали тежки нарушения на човешките права трябва да бъдат подведени под отговорност и осъдени. Така или иначе, те вече не са активни и вероятно малцина са и между живите. За тези, които не са били участници в подобни действия, петнайсет години след края на комунистическия режим, няма никакви причини да бъдат изключени от обществения живот. Това би причинило нови увреждания в общество, което повече от всякога се нуждае от обединение и солидарност. В същото време ще тласне низвергнатите към „подземни“ действия срещу системата. Нужно е да разкрием дълбоките механизми на комунистическата диктатура, така щото да се отървем от утопиите на бившия режим – това аз разбирам под съдебен процес за комунизма. Нужно е също така помирение с историята и интегриране на всички румънци в настоящето общество и в настоящите опити за модернизация на нацията и интеграцията ѝ в една обединена Европа.

В скорошно откровено телевизионно изявление известен български журналист разказа детайли от работата си за Държавна сигурност – българският еквивалент на Секуритате, като в т.ч. поднесе извиненията си към Румъния за вредите, които може да е нанесъл с действията си и добави, че макар и страна по Варшавския договор, Румъния е била разследвана от тогавашните тайни служби. Каква е Вашата гледна точка, къде е мястото на бившите сътрудници на тези служби в днешната реалност и днешния политически и обществен живот? В допълнение: доколко важно е за ЕС тези хора и техните досиета да станат публично достояние?

АДРИАН СЕВЕРИН: "КОНСТИТУЦИОННИТЕ ПРОМЕНИ В БЪЛГАРИЯ ОЩЕТАВАТ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА"

Дори когато такова сътрудничество не е включвало извършването на престъпления - а извършителите на престъпления трябва да бъдат наказани – това все пак е морално прегрешение. Или поне е прегрешение от гледна точка на днешните демократични ценности. За да се излекува общество, дълбоко травмирано от подобни грехове, разкриването на тези личности е от значение. Това разкриване трябва да бъде възприемано като процес на освобождаване на социално и лично ниво, а не като отмъщение или приемане на идеята за колективна вина. Лустрацията на такива хора е друг въпрос. Да бъдат изолирани от възможността да заемат обществени длъжности е приемлив акт само по време на преход от диктатура към демокрация. За държави, които сега са членки на НАТО и почти членки на ЕС, преходът е приключил. Десетилетия след като системата се промени знаем много добре кои са онези, които са приели и са се адаптирали към новите реалности, като съдим по техните действия, а не тяхното минало. Колкото до ЕС, вярвам, че той е заинтересован да приеме стабилни, с прозрачна политика и сдобрени общества нови членки, а не общества, които са обсебени и разделени от тяхното минало. Разширяването на Евросъюза само по себе си е за помиряването на историята на Европа и нейната география. В перспективата на европейското ни унифициране, всеки от нас трябва да намери път към вътрешно помирение. То се нуждае от приемане на миналото ни, но в същото време и осветляването на истината.

Показва ли Европейският съюз достатъчно разбиране към „националните особености“ на Румъния и България и начините, които се използват за справяне с проблемните области? В разговор, който имам с г-ца Оана Мокану от Европейския институт в Румъния, тя изрази мнението, че натискът от страна на ЕС е само в наша полза. Така ли е в действителност?

Наистина съществува нещо, което бих нарекъл „позитивен европейски империализъм“. Той носи необходимия натиск или необходимите поощрения за страните от бившия съветски блок и техния стремеж да се модернизират и справят със световните предизвикателства. Доколкото това касае Румъния, напредъкът, който страната постигна през изминалото десетилетие не би бил възможен без „империализъм“. При все това съществуват няколко проблема, свързани с „имперското“ поведение на Европа. Един от тях е бюрократичният подход на институциите на ЕС. Ясно е, че човек не може да ускори растежа на цветето на демокрацията, като го изтръгва от корените му, а само чрез установяване на подходяща среда за развитието му. Демокрацията е нещо много повече от съвкупност от закони и институции. Тя е начин на съществуване и мислене, ето защо не може просто да бъде внесена в чужди държави. Важно е демократичните ценности и идеи да бъдат асимилирани не само чрез пакети от закони и институционални наредби, но и да бъдат възприети от умовете и душите на хората. Ако обикновените хора не живеят демократично или не виждат връзката между техния живот и европейските процеси „внесените“ модели са напълно безсмислени. За да се постигне подобна дълбока трансформация на ниво колективно съзнание, натискът от страна на политическите ръководства не е достатъчен. Жизнено важно е да се разберат националните особености на всяка страна и започвайки от там да се установи правилната терапия на преобразуването. За съжаление, бюрократите в ЕС не ангажираха обикновения гражданин в процеса на европеизация и поради тази причина срещаме и ще продължаваме да срещаме трудности когато разясняваме на гражданите си Европа и европейския проект. От тази гледна точка, аз съм уверен, че Румъния е в действителност европейска демократична държава, макар и с някои недостатъци, но не съм сигурен, че е модерна демократична нация. В този аспект имаме още

АДРИАН СЕВЕРИН: "КОНСТИТУЦИОННИТЕ ПРОМЕНИ В БЪЛГАРИЯ ОЩЕТЯВАТ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА"

да работим.

С поглед към Западните Балкани, дали Сърбия, респективно Черна гора имат по-големи шансове за приемането си в ЕС по отделно, отколкото като държавна общност? Връщам се от Белград, където хората празнуват независимостта си от Черна гора и черногорците?

В Западните Балкани хората все още не разбират, че човечеството е в период на преход от ерата на независимост към ера на взаимна зависимост. Днес градим транснационална демокрация, световен ред и модел на космополитна нация със свобода на личността, характеризиращ постнационалния период в нашата история. Нека се надяваме, че когато „разглобяването“ на бивша Югославия е приключило, хората ще заживеят в една постнационална история с национално етно-религиозно разграничение. Това ще доведе до нова регионална интеграция – преамбюл към интеграцията в обединена Европа. Опасявам се, обаче, че тези цели са все още твърде далеч. За съжаление, дори ЕС няма ясен поглед върху това какво трябва да извърши за да подсигури един такъв процес, не само за доброто на хората в Западните Балкани, но и за свое собствено.

От доста време, откакто сдаде премиерския пост Адриан Нъстасе страдаше от продължителни, понякога особено внушителни „трудности“ в запазването на политическите си постове, като в крайна сметка беше принуден да се откаже от тях. Според Вас, в качеството Ви на юрист, но и член на Социалдемократическата партия, това PR-акция на румънското правителство ли беше с цел да се покаже на ЕС готовността на властите да се отстраняват носителите на негативен заряд от миналото или поредица от грешки на Нъстасе още докато беше на власт, които трябваше да получат възмездие?

Докато г-н Нъстасе не е окончателно осъден от компетентните съдебни органи за определено престъпление, за мен, а би трябвало и за всички останали – той е невинен. Криминалният процес започва, както казват адвокатите, „in rem“ и завършва „in personam“. Това означава, че се започва от оценката на даден факт или престъпление и се завършва с идентифицирането на личността на извършителя му и неговото наказание. Знаем, че корупционните практики са реалност в Румъния. Кой са „практикуващите“ все още предстои да узнаем. За съжаление, у нас това не е обикновено престъпление или периферен феномен, а „структурно престъпление“. В този смисъл, бившият премиер г-н Адриан Нъстасе носи определена отговорност и следва да я понесе. Поради това именно трябваше да напусне постовете си на лидер на Социалдемократическата партия и председател в парламента. От друга страна, начинът, по който беше извършено разследването срещу него, предполага, че си имаме работа по-скоро с политическо вълнение, свързано със зрелището за удовлетворение на ЕС, отколкото с истинска борба против корупцията. В същото време високото ниво на корупцията трябва да бъде измервано не само според позицията на обвинените в обществената йерархия, но и според важността на престъпленията – с други думи – според капацитета на криминалните действия да нарушават свободната конкуренция на пазара или да превръщат обществените активи в частни богатства. До този момент, г-н Нъстасе е обвинен само в дребни злоупотреби, които, макар и неподлежащи на похвала, по никакъв начин не могат да бъдат дефинирани като мащабна корупция. Ето защо аз съм все още мнителен и призовавам властите да дадат доказателства, че борбата срещу корупцията е истинска, а не само една „потъомкинада“.

Точно преди началото на първата среща на Черноморския форум в Букурещ, румънският

президент Траян Бъсеску заяви в интервю за един руски вестник, че политическите връзки с Русия са били замразени и това е било грешка. От друга страна, президентът Путин отказа участие във форума – най-вероятно заради участието в него на Молдова и Украйна – държави, с които Руската Федерация е в икономически конфликт. Според Вас каква е „здравословната дистанция“ и подход на Румъния и останалите страни от бившия източен блок във връзките им с Русия днес, особено в контекста на членството на България и Румъния в НАТО и приближаващото членство в ЕС?

Като членки на НАТО и скорошни членки на ЕС Румъния и България нямат никакви основания да се страхуват от директен удар срещу тяхната сигурност от страна на Русия. Това, от което трябва да се боят, като страни, формиращи външни граници на двата съюза, е въвлечането им в ненужни спорове с руската държава. Подобни сблъсъци ще ги направи първите жертви на неприятелските действия от страна на Русия, извършени най-вероятно с „неконвенционални средства“. Имам предвид икономическа и социално-политическа дестабилизация. В този смисъл, Румъния и България трябва да се опитат да разберат и уважават руските интереси в региона и пригледат своите към тях за едно съвместно съществуване, докато разбира се, остават лоялни към евроатлантическите структури. Това не е никак лесно, но не можеш да предизвикваш Русия всеки ден и в същото време да искаш тя да ти сътрудничи. Ето защо Румъния не може да адвокатства на Грузия за приемането ѝ в НАТО, както не може да моли Москва за приемането на Букурещ в преговорите за статута на Приднестровието. Не може да се опитва да подмени руското с американско влияние в Черноморския регион и да иска от Русия да проявява приятелски подход когато стане въпрос за енергийно сътрудничество. Не може и да приветства „Оранжевата революция“ в Украйна като прозападна, което ще рече против Русия и да моли Руската Федерация за съвместна работа за налагане на демократичните принципи в региона. Мисля, че в постдвуполюсния свят не може да бъде сложен ред докато не бъдат разрешени наследствените проблеми на съветската империя, постсъветския регионален ред или на постсъветския статут на Русия по света. Това може да стане или чрез конфронтация или чрез политически преговори. Като част от НАТО и ЕС, Румъния и България не бива да се страхуват от конфронтация и трябва да я посрещнат, когато тя се наложи, макар да не са заинтересовани от конфликт, като по-слаби от съседните на Русия държави. В същото време, ясно е, че не можем да постигнем успех в политически преговори, които са против интересите на ЕС и НАТО. Като техни членки трябва да работим за постигането на приемлив баланс между западните демокрации и интересите на Руската Федерация, които да доведат до партньорство в интерес на световната сигурност и създаването на механизъм за намеса в защита на основните човешки права и демократични ценности.

Доколко сте запознат със съществуването на румънски план за разрешаване конфликта в Приднестровието, ако Вашата страна бъде поканена за участие в преговорите между Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, ЕС, Молдова и Украйна за статута на областта?

Не мисля, че Румъния има истински план за преодоляването на Приднестровската криза. От различните публични заявления, човек може да си направи извода, че съществуват само определени елементи на една цялостна гледна точка върху ситуацията, на която, уви, липсват ясна визия, смелост, въображение и реализъм. Ако актуалният формат на преговорите за статута на

АДРИАН СЕВЕРИН: "КОНСТИТУЦИОННИТЕ ПРОМЕНИ В БЪЛГАРИЯ ОЩЕТАВАТ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА"

Приднестровието ще се променя, а смятам, че това трябва да стане, предвид отсъствието на каквито и да е резултати, трябва да влязат не само нови участници, но и нови идеи. Докато Румъния продължава да бъде все така безидейна в този аспект, малко вероятно е да бъде поканена на масата за преговори. Бих добавил, че идеите, които аз имам предвид и които бяха включени в план, изготвен неотдавна, предполагат определянето и признаването на всички местни, регионални и световни играчи и техните съревноваващи се интереси, без предразсъдъци и исторически емоции. Този план затвърждава политическата воля да се намери компромис между интересите и реалистичното припознаване на всички ресурси за намирането на решение.

Бихте ли хвърлили допълнителна светлина върху този Ваш план?

Моят план за кризата в Приднестровието беше оповестена публично благодарение на Фондация „Овидиу Синкай“ (неправителствена организация, поставила си за цел модернизирането и демократизирането на съвременна Румъния. Институтът „Овидиу Синкай“ се ръководи от главния координатор на колежа за изучаване на демократичните ценности към организацията Адриан Северин, б.а.). Това стана в началото на 2006 година. Този план се базира на две основни идеи, пряко свързани с най-важните интереси на Молдова и Румъния: 1. Двете възможни алтернативи на Молдова днес е нейната европеизация или нейната „приднестровизация“ – последното означава да въведем неосъветската система наред с пост-съветската анархия плюс организирана престъпност от Днестър до Прут, което е, както знаем, директната граница с НАТО и ЕС. 2. Румъния няма никакъв друг интерес в региона на Приднестровието по-голям от това да види налагането на международния ред и победата над престъпността и никакъв друг интерес, що се отнася до Молдова, освен да я види интегрирана в ЕС. Това са, според мен, реалните, обективни, решаващи интереси – лишени от всякаква емоция или предубеждения. В този смисъл Молдова не бива да се превръща в заложник на Приднестровската криза. Планът предвижда демократизиране, декриминизиране, депарамилитираване – това ще отдели Приднестровието от молдовския проблем. Молдова трябва да намери общ език с Европа, но преди всичко да разкрие собствената си културна идентичност. Приднестровието трябва да се превърне в международен протекторат – под флага на ООН или ОССЕ – за период от пет до десет години, през което време Русия трябва да разполага с възможността да играе важна роля в процеса. Молдова (западната приднестровска част) трябва да бъде осигурена незабавно с „пътна карта“ и щедър финансов пакет за интеграцията си в ЕС за период от три до пет години. В края на предвидения престой под международна защита и след като западно-молдовският регион стане част от структурите на Евросъюза, на Приднестровието трябва да се предостави възможността да проведе референдум за да се остави шанс на тези, които живеят там да решат сами за себе си дали искат да са част от Република Молдова и ЕС с автономни права или да се превърне в независима държава с необходимите за това международни гаранции. Ако се развие последният сценарий, предвид крехкостта и невъзможността да се изпълняват определени държавни и публични функции, трябва да се помисли за модел, сходен на ситуацията в Монако. Вярвам, че това е реалистично решение, което осигурява равновесие между интересите на различните страни и сили – местни, регионални и глобални – които се пресичат в областта.

Редакцията на Портал ЕВРОПА изказва благодарност на колегата Николай ЙОТОВ за предоставения текст на интервюто с Адриан СЕВЕРИН.
